

สารการเรียนรู้วินัย

กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ความสำคัญรายสารการเรียนรู้วินัย

สารการเรียนรู้ เป็นวิชาที่กล่าวถึงพระวินัยซึ่งเป็นคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้น เป็นกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ระเบียบข้อห้ามที่น้อยตามความผิดที่กระทำแล้วสั่งสอนให้สำรวมระวังมิให้ปฏิบัติ ให้ปฏิบัติตามข้อที่ ทรงอนุญาต งดเว้นข้อที่ทรงห้าม วิชาวินัยจึงเป็นวิชาที่มุ่งให้ผู้ศึกษาทราบรายละเอียดของพระวินัย แล้วมุ่งรักษาให้ บริสุทธิ์ พระวินัยถือว่าเป็นรากแก้วของพระศาสนา เพราะเป็นตัวบ่งชี้หรือวัดความเจริญและความเสื่อมของพระ ศาสนาได้ ทั้งนี้ได้จากการปฏิบัติตามพระวินัยของพระภิกษุ หากปฏิบัติตามพระวินัยได้มากก็แสดงว่าเจริญและ หากปฏิบัติย่อหย่อนก็แสดงว่าเสื่อม

สารการเรียนรู้วินัย เป็นสารการเรียนรู้เพิ่มเติม กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เป็นสารที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามพระวินัยบัญญัติจนเกิดเป็นนิสัยและ นำไปใช้ประโยชน์ในงานสังคมและกิจของสงฆ์ ทำให้นักเรียนฝึกอบรมตนเองทั้งกาย วาจา และใจ ให้เรียบร้อย ตลอดถึงเป็นผู้มีวัตรปฏิบัติดีมีการสำรวมอันควรแก่ฐานานุกรม

เปรียบเสมือนเส้นทางเดินของมนุษย์ที่จะนำไปสู่เป้าหมายชีวิต เป็นบ่อเกิดความเคารพเลื่อมใสในพระ รัตนตรัยอันเป็นหลักชัยแห่งพระพุทธศาสนาส่งผลถึงความสงบสุขของผู้คนในสังคมและเป็นกรอบของสังคมที่จะ นำไปสู่การปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ธรรมชาติหรือลักษณะเฉพาะของสารการเรียนรู้วินัย

กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมโยง สัมพันธ์กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อมเป็น พลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม

พระวินัย หมายถึง กฎระเบียบข้อบังคับ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไป

ในทางเดียวกันของหมู่ภิกษุสงฆ์ เพื่อให้เกิดความเลื่อมใสแก่ผู้พบเห็น เพื่อมีอาจารย์เป็น ระเบียบเรียบร้อย อันจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติชอบ เป็นการเอื้อต่อการประพฤติธรรมทางจิตต่อไป

หากจะเปรียบเทียบให้เด่นชัดขึ้นมา พระวินัยนี้ก็เปรียบกับกฎระเบียบหรือกฎเกณฑ์กติกาของสังคม หนึ่งๆ ที่อยู่ร่วมกันโดยมีกติกาตกลงกันไว้ ถ้าใครฝ่าฝืน ต้องถูกลงโทษตามกติกาที่ตั้งไว้นั้นหรือจะเปรียบเทียบกับ กฎหมายบ้านเมืองของประเทศหนึ่งๆ ที่มีกฎหมายตราไว้สำหรับพลเมืองของประเทศนั้นๆ ได้ปฏิบัติร่วมกัน ถ้าใคร ฝ่าฝืนก็มีความผิด

นักเรียนผู้มาบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาย่อมออกจากสกุลต่างๆ กัน มีทั้ง อุปนิสัยใจคอ มรรยาทและความประพฤติย่อมไม่เหมือนกัน เมื่อมาบรรพชาอุปสมบทถือเพศเป็นสมณะแล้วต่าง คนต่างประพฤติปฏิบัติขนบธรรมเนียมตามชอบใจ เหมือนคนหัดขี่ไม่ได้ เพราะหมู่คณะที่ตั้งอยู่โดยไม่มีอะไรเป็นหลัก

ย่อมไม่มั่นคงยั่งยืนถาวร พระพุทธเจ้าพระองค์ผู้เป็นธรรมราชาและสังฆบิดร คือ พระบิดาของพระภิกษุสงฆ์ จึงทรงตั้งวินัยบัญญัติขึ้นไว้เพื่อเป็นปทัฏฐานแบบอย่างสำหรับปรับความประพฤติของเหล่าภิกษุให้เป็นไปในแนวเดียวกัน และปกครองกันตามที่พระวินัยบัญญัติ

ดังนั้น สารการเรียนรู้วินัย จึงมีลักษณะเฉพาะที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับพระวินัยบัญญัติมีค่านิยมที่ดีงามและมุ่งเน้นให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

วิสัยทัศน์สารการเรียนรู้วินัย

นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักพระวินัยบัญญัติ สามารถถ่ายทอดความคิดและแนวปฏิบัติไปยังสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนใช้หลักพระวินัยเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อและการดำรงชีวิตได้ถูกต้อง

พันธกิจสารการเรียนรู้วินัย

สารการเรียนรู้พระวินัยนี้ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้พระภิกษุสามเณรพัฒนาตนเองประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยบัญญัติเป็นศาสนทายาทที่ดีและนำความรู้จากการศึกษาไปพัฒนาศาสนา สังคม โดยมุ่งปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

๑. มุ่งให้นักเรียนเห็นคุณค่าของพระวินัยบัญญัติและยินดีที่จะปฏิบัติตามในฐานะเป็นศาสนทายาท
๒. มุ่งให้นักเรียนสามารถเผยแผ่พระวินัยบัญญัติที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของบุคคลและสังคม
๓. มุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในพระวินัยบัญญัติอย่างแท้จริง
๔. มุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและความเคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัย

เป้าหมายหรือความคาดหวังของสารการเรียนรู้วินัย

การจัดการเรียนการสอนสารการเรียนรู้วินัย เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีความคาดหวังว่า เมื่อนักเรียนเรียนสารการเรียนรู้วินัยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายแล้ว นักเรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อสารการเรียนรู้วินัย

๑. สามารถใช้พระวินัยบัญญัติแสวงหาความรู้ในการประพฤติปฏิบัติตนสำหรับการดำเนินชีวิตแห่งความเป็นสมณสาธุชน
๒. เพื่อการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
๓. เข้าใจในความหมายและแนวปฏิบัติอันหลากหลายของพระวินัยบัญญัติ
๔. สามารถถ่ายทอดความคิดและแนวปฏิบัติไปสู่สังคมไทยได้อย่างสร้างสรรค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสารการเรียนรู้วินัย

๑. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและความเคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัย

๒. นักเรียนเห็นคุณค่าของพระวินัยบัญญัติ และยินดีปฏิบัติตามในฐานะเป็นศาสนทายาท
๓. นักเรียนสามารถเผยแผ่พระวินัยบัญญัติที่เหมาะสมกับสภาพและปัญหาของบุคคล สังคมและประเทศชาติ
๔. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักพระวินัยบัญญัติ
๕. นักเรียนเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา และธำรงรักษาไว้ในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ เป็นบ่อเกิดวัฒนธรรมไทย เป็นมรดกอันสำคัญยิ่งของชาติ
๖. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ และหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้วินัย

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติและประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

คุณภาพผู้เรียน

สารการเรียนรู้วินัยเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสารการเรียนรู้พื้นฐานที่ให้นักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องศึกษาตั้งแต่ระดับ ๒ ถึงระดับ ๓ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ศึกษาภาควินัยบัญญัติ มีความรู้ มีทักษะ และกระบวนการด้านพระวินัยบัญญัติในฐานะเป็นหลักปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (ระดับ ๒) นักเรียนจะมีคุณภาพ ดังนี้

- มีความรู้ ความเข้าใจในพระวินัยบัญญัติของพระพุทธองค์ มีหลักปฏิบัติและศรัทธาที่ถูกต้องในทางพระพุทธศาสนา มีความยึดมั่นและปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต
- มีการพัฒนาตนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติมีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์
- ได้เรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปฐมเหตุแห่งพระวินัยบัญญัติเพื่อการพัฒนาชีวิต
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาสมัยก่อนพุทธกาล สมัยพุทธกาล และสมัยหลังพุทธกาล
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ
- มีศรัทธามั่นคง และดำรงตนอย่างถูกต้องเหมาะสมในพระวินัยบัญญัติ
- เกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิตประจำวันและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

- มีจิตสำนึกในพระวินัยบัญญัติ สามารถส่งเสริมความสงบสุขในสังคมด้วยการนำหลักปฏิบัติตามพระวินัยบัญญัติไปใช้ในการแก้ปัญหาสังคมตลอดถึงปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ และสารการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๑	ม.๑/๑ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา	กัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา - วิธีอุปสมบท - วิธีการอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรม - อนุศาสน์ ๘ อย่าง - สิกขา ๓ - สงฆ์มี ๒ ประเภท - อัญญาจิกาอุปสัมปทา (การบวชภิกษุณี)
	ม.๑/๒ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย	กัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย - การบัญญัติพระวินัย - อาบัติ - ประเภทของอาบัติ - สมุฏฐานแห่งอาบัติ - อาบัติเพ่งโดยเจตนา ๒ อย่าง - โทษของอาบัติ

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สารการเรียนรู้แกนกลาง
		- อาการที่ต้องอาบัติ ๖ อย่าง - อานิสงส์แห่งการปฏิบัติตามพระวินัย - หลักการปฏิบัติในการออกจากอาบัติ - อาการที่ทรงบัญญัติพระวินัย - จุดมุ่งหมายของการบัญญัติพระวินัย ๘ อย่าง - ประโยชน์ของการบัญญัติพระวินัย - มังสะ (เนื้อ) ๑๐ อย่าง ที่ห้ามภิกษุฉัน - วินัย ๒ ประเภท
	ม.๑/๓ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓ สิกขาบท	กัณฑ์ที่ ๓ สิกขาบท - สิกขาบทที่มาในพระปาฏิโมกข์ - การปรับอาบัติ ๒ อย่าง - อุทเทส - อันตราย ๑๐
	ม.๑/๔ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๔ ปาราชิก ๔	กัณฑ์ที่ ๔ ปาราชิก ๔ - ปาราชิก ๔ - อาการที่ปรับอาบัติรองลงมา - องค์แห่งการเสพเมถุน ๒ อย่าง - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - อวหาร ๑๓ - การปรับอาบัติ - องค์แห่งการลักทรัพย์ - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - องค์แห่งการฆ่า - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - องค์แห่งการอวดอุตริมนุสสรธรรม
	ม.๑/๕ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๕ สังฆาทิเสส ๑๓	กัณฑ์ที่ ๕ สังฆาทิเสส ๑๓ - สังฆาทิเสส ๑๓ - อนียต ๒ - ที่ลับ ๒ อย่าง - วิธีปรับอาบัติ
ม.๒	ม.๒/๑ อธิบายปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๖ นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐	กัณฑ์ที่ ๖ นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐ - จีวรวรรคที่ ๑ (หมวดว่าด้วยจีวร) - โกสิยวรรคที่ ๒ (หมวดว่าด้วยสันถัต)

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		- ปัตตวรรคที่ ๓ (หมวดว่าด้วยบาตร)
	ม.๒/๒ อธิบายปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตตีย์ ๙๒	กัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตตีย์ ๙๒ - มุสาวาทวรรค หมวดว่าด้วยพุทฺถ - ภูตคามวรรค หมวดว่าด้วยการพราศภูตคาม - โฉวาทวรรค หมวดว่าด้วยเรื่องสั่งสอนภิกษุณี - โภจนวรรค หมวดว่าด้วยการฉันอาหาร - อเจลกวรรค หมวดว่าด้วยนักรบวชนอกศาสนา - สุราปานวรรค หมวดว่าด้วยดื่มน้ำเมา - สัปปาณวรรค หมวดว่าด้วยฉันน้ำมีตัวสัตว์ - สหธรรมิกวรรค หมวดว่าด้วยสหธรรมิก - รตนวรรค หมวดว่าด้วยรัตนะ
	ม.๒/๓ อธิบายปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๘ ปาฏิเทสนียะ ๔ และ เสขียวัตร ๗๕	กัณฑ์ที่ ๘ ปาฏิเทสนียะ ๔ และเสขียวัตร ๗๕ - ปาฏิเทสนียะ ๔ - เสขียวัตร ๗๕ - สารูปหมวดที่ ๑ - โภชนปฏิสังยุตหมวดที่ ๒ - ธิมมเทสนาปฏิสังยุตหมวดที่ ๓ - ปกิณณะหมวดที่ ๔
	ม.๒/๔ อธิบายปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๙ อธิกรณสมณะ ๗	กัณฑ์ที่ ๙ อธิกรณสมณะ ๗ - อธิกรณ ๔ - อธิกรณสมณะ ๗ - วิธีระงับอธิกรณ
	ม.๒/๕ อธิบายปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๐ มาตรา	กัณฑ์ที่ ๑๐ มาตรา ๑. มาตราเวลา ๒. มาตราวัด ๓. มาตราตวง ๔. มาตราชั่ง ๕. มาตรารูปยะ
ม.๓	ม.๓/๑ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหาร	กัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหาร - อธิบายกายบริหารทั้ง ๑๔ ข้อ
	ม.๓/๒ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุปโลก	กัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุปโลก ๑. จีวร ๒. บาตร

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		๓. เครื่องอุปโภค ๔. เครื่องเสนาสนะ
	ม.๓/๓ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย	กัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย - มูลเหตุที่ทรงอนุญาตให้มีอุปัชฌาย์อาจารย์ - วิธีถือพระอุปัชฌาย์ - วิธีประณามและถอนประณาม - การถือภิกษุอื่นเป็นอาจารย์ - นิสสัยมุตตกะ
	ม.๓/๔ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๔ วัตร	กัณฑ์ที่ ๑๔ วัตร ๑. กิจวัตร ๒. จริยาวัตร ๓. วิธีวัตร
	ม.๓/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๕ การวะ	กัณฑ์ที่ ๑๕ การวะ - วิธีแสดงความเคารพ - การแสดงความเคารพทางวาจา - การแสดงความเคารพทางกาย - ธรรมเนียมการแสดงความเคารพอื่นๆ
	ม.๓/๖ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษา	กัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษา - พิธีจำพรรษา - คำอธิษฐาน - การเข้าจำนำพรรษาขณะเดินทางไปกับพวกโคตต่าง เป็นต้น - ห้ามตั้งกติกากันไม่เป็นธรรมระหว่างเข้าพรรษา - สัตตาหกรณียะ - อานิสงส์ของการเข้าพรรษา

หมายเหตุ : ระดับเป้าหมายตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

รู้ - จำ - เข้าใจ - อธิบาย - วิเคราะห์ - สังเคราะห์ - ประเมินค่า

โครงสร้างหลักสูตรหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
สารการเรียนรู้วินัย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สาระ	ชั้น	ชื่อสาระ	รหัสสาระ	หน่วยกิต	จำนวนชั่วโมง			ภาคเรียน
					สัปดาห์	ภาคเรียน	ปี	
เพิ่มเติม	ม.๑	วินัย	ส๒๑๒๓๑	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๑	วินัย	ส๒๑๒๓๒	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒
	ม.๒	วินัย	ส๒๒๒๓๓	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๒	วินัย	ส๒๒๒๓๔	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒
	ม.๓	วินัย	ส๒๓๒๓๕	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๓	วินัย	ส๒๓๒๓๖	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้วินัย

รหัสสาระ ส๒๑๒๓๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติในเรื่อง วิธีอุปสมบท วิธีการอุปสมบทด้วยญัตติจุดตุลกรกรรม อนุสาสน์ ๘ อย่าง สิกขา ๓ สงฆ์มี ๒ ประเภท อัญญาจิกขาอุปสัมปทา (การบวชภิกษุณี), การบัญญัติพระวินัยอาบัติ ประเภทของอาบัติ สมุฏฐานแห่งอาบัติ อาบัติเพ่งโดยเจตนา ๒ อย่าง โทษของอาบัติ อาการที่ต้องอาบัติ ๖ อย่าง หลักการปฏิบัติในการออกจากอาบัติ อาการที่ทรงบัญญัติพระวินัย อาณิสสแห่งการปฏิบัติตามพระวินัย จตุม่งหมายของการ ญัตติพระวินัย ๘ อย่าง ประโยชน์ของการบัญญัติพระวินัย มังสะ (เนื้อ) ๑๐ อย่าง ที่ห้ามภิกษุฉัน วินัย ๒ ประเภท

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าของพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมตามสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๒ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๑/๑ ม.๑/๒

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้วินัย

รหัสสาระ ส๒๑๒๓๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติในเรื่อง สิกขาบทที่มาในพระปาฏิโมกข์ การปรับอาบัติ ๒ อย่าง อุทเทส อันตราย ๑๐, ปาราชิก ๔ อาการที่ปรับอาบัติรองลงมา องค์แห่งการเสพเมถุน ๒ อย่าง อาการที่ไม่ต้องอาบัติ อวหาร ๑๓ การปรับอาบัติ องค์แห่งการลักทรัพย์ อาการที่ไม่ต้องอาบัติ องค์แห่งการฆ่า อาการที่ไม่ต้องอาบัติ องค์แห่งการอวดอุตริมนุสสธรรม, สังฆาติเสส ๑๓ อนียต ๒ ที่ลับ ๒ อย่าง วิธีปรับอาบัติ

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคำถามดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าของพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมตามสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๑/๓ ม.๑/๔ ม.๑/๕

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้วินัย

รหัสสาระ ส๒๒๒๓๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติในเรื่อง นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐ จีวรวรรคที่ ๑ (หมวดว่าด้วยจีวร) โกสิยวรรคที่ ๒ (หมวดว่าด้วยสันถัต) ปัตตวรรคที่ ๓ (หมวดว่าด้วยบาตร), ปาจิตติย ๙๒ มุสาวาทวรรค หมวดว่าด้วยพุดปด ภูตคามวรรค หมวดว่าด้วยการพราภูกตคาม โอวาทวรรค หมวดว่าด้วยเรื่องสั่งสอนภิกษุณี โภชนวรรค หมวดว่าด้วยการฉันอาหาร อเจลกวรรค หมวดว่าด้วยนักบวชนอกศาสนา สุราปานวรรค หมวดว่าด้วยดื่มน้ำเมา สัปภาณวรรค หมวดว่าด้วยฉันน้ำมีตัวสัตว์ สหธรรมิกวรรค หมวดว่าด้วยสหธรรมิก รตนวรรค หมวดว่าด้วยรัตนะ

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคำถามดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าของพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมตามสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๒ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๒/๑ ม.๒/๒

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้วินัย

รหัสสาระ ส๒๒๓๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติในเรื่อง ปาฏิเทสนียะ ๔ เสดยวัตร ๗๕ สารูปหมวดที่ ๑ โภชนปฏิสังยุตหมวดที่ ๒ ธัมมเทสนาปฏิสังยุตหมวดที่ ๓ ปกิณณกะหมวดที่ ๔, อธิกรณ์ ๔ อธิกรณสมถะ ๗ วิธีระงับอธิกรณ์, มาตรา ได้แก่ มาตราเวลา มาตราวัด มาตราตวง มาตราชั่ง และมาตรารูปะ

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคำถามดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าของพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมตามสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๒/๓ ม.๒/๔ ม.๒/๕

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้วินัย

รหัสสาระ ส๒๓๒๓๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติในเรื่อง อธิบายกายบริหารทั้ง ๑๔ ข้อ, บริหารอุปโปค ได้แก่ จีวร บาตร เครื่องอุปโปค และเครื่องเสนาสนะ, นิสสัย มูลเหตุที่ทรงอนุญาตให้มีอุปัชฌาย์อาจารย์ วิธีถือพระอุปัชฌาย์ วิธีประณามและถอนประณาม การถือภิกษุอื่นเป็นอาจารย์ นิสสัยมุตตกะ

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม สร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคำถามดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าของพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมตามสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๑ ม.๓/๒ ม.๓/๓

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้วินัย

รหัสสาระ ส๒๓๒๓๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติในเรื่อง วัตร ได้แก่ กิจวัตร จริยาวัตร และวิธีวัตร, วิธีแสดงเคารพ การแสดงความเคารพทางวาจา การแสดงความเคารพทางกาย ธรรมเนียมการแสดงความเคารพอื่นๆ, จำพรรษา พิธีจำพรรษา คำอธิษฐาน การเข้าจำนำพรรษาขณะเดินทางไปกับพวกโคตัง เป็นต้น ห้ามตั้งกติกากันไม่เป็นธรรมระหว่างเข้าพรรษา สัตตาหรรณียะ อานิสงส์ของการเข้าพรรษา

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิดและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าของพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมตามสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๔ ม.๓/๕ ม.๓/๖

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓)
สารการเรียนรู้วินัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง/ท้องถิ่น		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๑/๑ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระ วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา	กัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา - วิธีอุปสมบท - วิธีการอุปสมบทด้วยญัตติ จตุตถกรรม - อนุศาสน์ ๘ อย่าง - สิกขา ๓ - สงฆ์มี ๒ ประเภท - อัญญาจิกขาอุปสัมปทา (การ บวชภิกษุณี)	กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อุปมา-อุปไมย (การ เปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ปุจฉา-วิสัชนา (การถาม- ตอบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรม สากัจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๑/๒ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระ	กัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย - การบัญญัติพระวินัย		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง/ท้องถิ่น		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย	- อาบัติ - ประเภทของอาบัติ - สมุฏฐานแห่งอาบัติ - อาบัติเพ่งโดยเจตนา ๒ อย่าง - โทษของอาบัติ - อาการที่ต้องอาบัติ ๖ อย่าง - หลักการปฏิบัติในการออกจากอาบัติ - อาการที่ทรงบัญญัติพระวินัย - อานิสงส์แห่งการปฏิบัติตามพระวินัย - จุดมุ่งหมายของการบัญญัติพระวินัย ๘ อย่าง - ประโยชน์ของการบัญญัติพระวินัย - มังสะ (เนื้อ) ๑๐ อย่าง ที่ห้ามภิกษุฉัน - วินัย ๒ ประเภท	อริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหาถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถามมากๆ, คิดวิเคราะห์มากๆ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (การทำไว้ในใจโดยแยกกาย, การใช้ความคิดอย่างถูกวิธี) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิธีคิดให้กับผู้เรียน)	๑๐. ฯลฯ
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๑/๓ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓ สิกขาบท	กัณฑ์ที่ ๓ สิกขาบท - สิกขาบทที่มาในพระปาฏิโมกข์ - การปรับอาบัติ ๒ อย่าง - อุทเทส - อันตราย ๑๐	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อนนำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) - ฯลฯ	
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๑/๔ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๔ ปาราชิก ๔	กัณฑ์ที่ ๔ ปาราชิก ๔ - ปาราชิก ๔ - อาการที่ปรับอาบัติรองลงมา - องค์แห่งการเสพเมถุน ๒ อย่าง - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - อวหาร ๑๓ - การปรับอาบัติ - องค์แห่งการลักทรัพย์ - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - องค์แห่งการฆ่า - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - องค์แห่งการอวดอุตตริ	- การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) - ฯลฯ	

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง/ท้องถิ่น		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	มนุสธรรม		
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๑/๕ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระ วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๕ สังฆาทิเสส ๑๓	กัณฑ์ที่ ๕ สังฆาทิเสส ๑๓ - สังฆาทิเสส ๑๓ - อนิยต ๒ - ที่ลับ ๒ อย่าง - วิธีปรับอาบัติ		

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และช่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตาม
ความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน และคุณลักษณะที่สถานศึกษาพึงประสงค์

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสารการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓)
สารการเรียนรู้วินัย กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง/ท้องถิ่น		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๒/๑ อธิบายปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๖ นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐	กัณฑ์ที่ ๖ นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐ - จีวรวรรคที่ ๑ (หมวดว่าด้วยจีวร) - โกสียวรรคที่ ๒ (หมวดว่าด้วยสันถัต) - ปัตตวรรคที่ ๓ (หมวดว่าด้วยบาตร)	กระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอุปมา-อุปไมย (การเปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบปุจฉา-วิสัชนา (การถาม-ตอบ)	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๒/๒ อธิบายปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตติย ๙๒	กัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตติย ๙๒ - มุสาวาทวรรค หมวดว่าด้วยพูดปด - ภูตคามวรรค หมวดว่าด้วยการพรากกูตคาม - โอวาทวรรค หมวดว่าด้วยเรื่องสั่งสอนภิกษุณี - โภชนวรรค หมวดว่าด้วยการฉันอาหาร - อเจลกวรรค หมวดว่าด้วยนักบวชนอกศาสนา - สุราปานวรรค หมวดว่าด้วยดื่มน้ำเมา - สัปปานวรรค หมวดว่าด้วยฉันน้ำมีตัวสัตว์ - สหธรรมิกวรรค หมวดว่าด้วยสหธรรมิก - รตนวรรค หมวดว่าด้วยรัตนะ	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรมสาภิจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหาถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูต (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถามมากๆ, คิดวิเคราะห์มากๆ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (การทำไว้ในใจโดยแยกกาย, การใช้ความคิดอย่างถูกวิธี)	๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐. ฯลฯ
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๒/๓ อธิบายปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๘ ปาฏิเทสนียะ ๔ และ เสขียวัตถ ๗๕	กัณฑ์ที่ ๘ ปาฏิเทสนียะ ๔ และ เสขียวัตถ ๗๕ - ปาฏิเทสนียะ ๔ - เสขียวัตถ ๗๕ - สารูปหมวดที่ ๑ - โภชนปฏิบัติสังยุตหมวดที่ ๒ - อัมมเทสนาปฏิสังยุตหมวดที่ ๓ - ปกิณณกะหมวดที่ ๔	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิธีคิดให้กับผู้เรียน) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้, ทุ่มสุดใจ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด	

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง/ท้องถิ่น		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๒/๔ อธิบายปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๙ อธิกรณ สมณะ ๗	กัณฑ์ที่ ๙ อธิกรณสมณะ ๗ - อธิกรณ์ ๔ - อธิกรณสมณะ ๗ - วิธีระงับอธิกรณ์	วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อน นำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อ ความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่ สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) -	
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๒/๕ อธิบายปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๐ มาตรา	กัณฑ์ที่ ๑๐ มาตรา ๑. มาตราเวลา ๒. มาตราวัด ๓. มาตราตวง ๔. มาตราชั่ง ๕. มาตรารูปียะ	ฯลฯ	

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และช่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตาม
ความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน และคุณลักษณะที่สถานศึกษาพึงประสงค์

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓)
สารการเรียนรู้วินัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง/ท้องถิ่น		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๑ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหาร	กัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหาร - อธิบายกายบริหาร ทั้ง ๑๔ ข้อ	กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อุปมา-อุปไมย (การ เปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ปุจฉา-วิสัชนา (การถาม- ตอบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ธรรมสากัจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหา ถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ พหุสูต (ฟังมากๆ, เขียน มากๆ, ถามมากๆ, คิด วิเคราะห์มากๆ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐. ฯลฯ
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๒ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุโบสถ	กัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุโบสถ ๑. จีวร ๒. บาตร ๓. เครื่องอุโบสถ ๔. เครื่องเสนาสนะ		
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๓ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย	กัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย - มูลเหตุที่ทรงอนุญาตให้มี อุปัชฌาย์อาจารย์ - วิธีถือพระอุปัชฌาย์ - วิธีประณามและถอนประณาม - การถือภิกษุอื่นเป็นอาจารย์ - นิสสัยมุตตกะ		
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๔ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๔ วัตร	กัณฑ์ที่ ๑๔ วัตร ๑. กิจวัตร ๒. จริยวัตร ๓. วิถีวัตร		
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๕ คารวะ	กัณฑ์ที่ ๑๕ คารวะ - วิธีแสดงความเคารพ - การแสดงความเคารพทาง		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง/ท้องถิ่น		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	วจา - การแสดงความเคารพทางกาย - ธรรมเนียมการแสดงความเคารพอื่นๆ	โยนิโสมนสิการ (การทำไว้ในใจโดยแยกกาย, การใช้ความคิดอย่างถูกวิธี) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิธีคิดให้กับผู้เรียน)	
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๖ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษา	กัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษา - พิธีจำพรรษา - คำอธิษฐาน - การเข้าจำนำพรรษาขณะเดินทางไปกับพวกโคตต่างเป็นต้น - ห้ามตั้งกติกากันไม่เป็นธรรมระหว่างเข้าพรรษา - สัตตทากรณียะ - อานิสงส์ของการเข้า พรรษา	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อนนำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) - ฯลฯ	

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และช่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน และคุณลักษณะที่สถานศึกษาพึงประสงค์

หน่วยการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	ส ๑.๓ ม.๑/๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา
๒	ส ๑.๓ ม.๑/๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย
๓	ส ๑.๓ ม.๑/๓	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓ ลิกขาบท
๔	ส ๑.๓ ม.๑/๔	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓ ปาราชิก ๔
๕	ส ๑.๓ ม.๑/๕	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๕ สังฆาติเสส ๑๓
รวม ๕ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๕ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

หน่วยการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	ส ๑.๓ ม.๒/๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๖ นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐
๒	ส ๑.๓ ม.๒/๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตติย ๙๒
๓	ส ๑.๓ ม.๒/๓	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๘ ปาฏิเทสนียะ ๔ และเสขียวัตร ๗๕
๔	ส ๑.๓ ม.๒/๔	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๙ อธิกรณสมณะ ๗
๕	ส ๑.๓ ม.๒/๕	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๐ มาตรา
รวม ๕ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๕ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

หน่วยการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	ส ๑.๓ ม.๓/๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหาร
๒	ส ๑.๓ ม.๓/๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุปโลก
๓	ส ๑.๓ ม.๓/๓	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย
๔	ส ๑.๓ ม.๓/๔	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๔ วัตร
๕	ส ๑.๓ ม.๓/๕	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๕ คารวะ
๖	ส ๑.๓ ม.๓/๖	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษา
รวม ๖ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๖ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

โครงสร้างสารการเรียนรู้วินัย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๒.๐ หน่วยกิต เวลา ๘๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา	ส ๑.๓ ม.๑/๑	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา - วิธีอุปสมบท - วิธีการอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรม - อนุศาสน์ ๘ อย่าง - สิกขา ๓ - สงฆ์มี ๒ ประเภท - อัญญาจิกาอุปสัมปทา (การบวช ภิกษุณี)	๑๔	๓๕
๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย	ส ๑.๓ ม.๑/๒	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย - การบัญญัติพระวินัย - อาบัติ	๒๖	๖๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- ประเภทของอาบัติ - สมุฏฐานแห่งอาบัติ - อาบัติเพ่งโดยเจตนา ๒ อย่าง - โทษของอาบัติ - อาการที่ต้องอาบัติ ๖ อย่าง - อานิสงส์แห่งการปฏิบัติตามพระวินัย - หลักการปฏิบัติในการออกจากอาบัติ - อาการที่ทรงบัญญัติพระวินัย - จุดมุ่งหมายของการบัญญัติพระวินัย ๘ อย่าง - ประโยชน์ของการบัญญัติพระวินัย - มังสะ (เนื้อ) ๑๐ อย่าง ที่ห้ามภิกษุฉัน - วินัย ๒ ประเภท		
รวมภาคเรียนที่ ๑				๔๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓ สิกขาบท	ส ๑.๓ ม.๑/๓	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓ สิกขาบท - สิกขาบทที่มาในพระปาฏิโมกข์ - การปรับอาบัติ ๒ อย่าง - อุทเทส - อันตราย ๑๐	๑๐	๒๐
๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๔ ปาราชิก ๔	ส ๑.๓ ม.๑/๔	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๔ ปาราชิก ๔ - ปาราชิก ๔	๑๘	๕๐

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- อาการที่ปรับอาบัติรองลงมา - องค์แห่งการเสพเมถุน ๒ อย่าง - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - อวหาร ๑๓ - การปรับอาบัติ - องค์แห่งการลักทรัพย์ - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - องค์แห่งการฆ่า - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - องค์แห่งการทอดดูตริมนุสสรธรรม		
๓	กัณฑ์ที่ ๕ สังฆาทิเสส ๑๓	ส ๑.๓ ม.๑/๕	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๕ สังฆาทิเสส ๑๓ - สังฆาทิเสส ๑๓ - อนียต ๒ - ที่ลับ ๒ อย่าง - วิธีปรับอาบัติ	๑๒	๓๐
รวมภาคเรียนที่ ๒				๔๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนดในภาคการศึกษานั้นๆ

โครงสร้างสารการเรียนรู้วินัย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๒.๐ หน่วยกิต เวลา ๘๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๖ นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐	ส ๑.๓ ม.๒/๑	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๖ นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐ - จีวรวรรคที่ ๑ (หมวดว่าด้วยจีวร) - โกสิยวรรคที่ ๒ (หมวดว่าด้วยสันถัต) - ปัตตวรรคที่ ๓ (หมวดว่าด้วยบาตร)	๒๐	๕๐
๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตติย ๙๒	ส ๑.๓ ม.๒/๒	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตติย ๙๒ - มุสาวทวรรค หมวดว่าด้วยพุดบด - ภูตคามวรรค หมวดว่าด้วยการพราก ภูตคาม - โอวาทวรรค หมวดว่าด้วยเรื่องสั่งสอน ภิกษุณี - โภชนวรรค หมวดว่าด้วยการฉันอาหาร - อเจลกวรรค หมวดว่าด้วยนักบวชนอก ศาสนา - สุราปานวรรค หมวดว่าด้วยดื่มน้ำเมา - สัปปาณวรรค หมวดว่าด้วยฉันน้ำมีตัว สัตว์ - สหธรรมิกวรรค หมวดว่าด้วยสหธรรมิก - รตนวรรค หมวดว่าด้วยรัตนะ	๒๐	๕๐
รวมภาคเรียนที่ ๑				๔๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๘ ปาฏิเทสนียะ ๔ และ เสขยวัตร ๗๕	ส ๑.๓ ม.๒/๓	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๘ ปาฏิเทสนียะ ๔ และ เสขยวัตร ๗๕ - ปาฏิเทสนียะ ๔ - เสขยวัตร ๗๕ - สารูปหมวดที่ ๑ - โภชนปฏิสังยุตหมวดที่ ๒ - อัมมเทศนาปฏิสังยุตหมวดที่ ๓ - ปกิณณกะหมวดที่ ๔	๒๒ 	๕๕
๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๙ อธิกรณสมณะ ๗	ส ๑.๓ ม.๒/๔	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๙ อธิกรณสมณะ ๗ - อธิกรณ์ ๔ - อธิกรณสมณะ ๗ - วิธีระงับอธิกรณ์	๘ 	๒๐
๓	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๐ มาตรา	ส ๑.๓ ม.๒/๕	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๐ มาตรา ๑. มาตราเวลา ๒. มาตราวัด ๓. มาตราดวง ๔. มาตราชั่ง ๕. มาตรารูปียะ	๑๐ 	๒๕
รวมภาคเรียนที่ ๒				๔๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้
ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนด
ในภาคการศึกษานั้นๆ

โครงสร้างสาระการเรียนรู้วินัย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๒.๐ หน่วยกิต เวลา ๘๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหาร	ส ๑.๓ ม.๓/๑	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหาร - อธิบายกายบริหารทั้ง ๑๔ ข้อ	๑๐	๒๕
๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุปโลก	ส ๑.๓ ม.๓/๒	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุปโลก ๑. จีวร ๒. บาตร ๓. เครื่องอุปโลก ๔. เครื่องเสนาสนะ	๑๖	๔๐
๓	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย	ส ๑.๓ ม.๓/๓	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย - มูลเหตุที่ทรงอนุญาตให้มีอุปัชฌาย์ อาจารย์ - วิธีถือพระอุปัชฌาย์ - วิธีประณามและถอนประณาม - การถือภิกษุอื่นเป็นอาจารย์ - นิสสัยมุตตะกะ	๑๔	๓๕
รวมภาคเรียนที่ ๑				๔๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๔ วัตร	ส ๑.๓ ม.๓/๔	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๔ วัตร ๑. กิจวัตร ๒. จริยวัตร ๓. วิธีวัตร	๑๔	๓๕
๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๕ การวระ	ส ๑.๓ ม.๓/๕	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๕ การวระ - วิธีแสดงความเคารพ - การแสดงความเคารพทางวาจา - การแสดงความเคารพทางกาย - ธรรมเนียมการแสดงความเคารพ อื่นๆ	๑๐	๒๕
๓	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษา	ส ๑.๓ ม.๓/๖	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษา - พิธีจำพรรษา - คำอธิษฐาน - การเข้าจำนำพรรษาขณะเดินทางไป กับพวกโคตม เป็นต้น - ห้ามตั้งกติกากันไม่เป็นธรรมระหว่าง เข้าพรรษา - สัตตทากรณียะ	๑๖	๔๐

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- อานิสงส์ของการเข้าพรรษา		
รวมภาคเรียนที่ ๒				๔๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้
ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนด
ในภาคการศึกษานั้นๆ

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๑ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา - วิธีอุปสมบท - วิธีการอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรม - อนุศาสน์ ๘ อย่าง - สิกขา ๓ - สงฆ์มี ๒ ประเภท - อัญญาจิกขาอุปสัมปทา (การบวชภิกษุณี)	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน/บทความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลงกลอน การบรรยาย การเขียนตอบ ฯลฯ - ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิวาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน โต้ว่าที่ นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ	ประเด็นประเมิน เช่น - หลักธรรมคำสอนในธรรมวินัย - กฎ ระเบียบ - ใบงาน - ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - สนทนาซักถาม อภิปราย สรุปองค์ความรู้ เกณฑ์ประเมิน เช่น - ประเมินพฤติกรรม - ประเมินใบงาน - ประเมินผลงาน - ตอบข้อซักถามได้ - ทดสอบหลังเรียน เครื่องมือประเมิน เช่น - แบบทดสอบก่อนเรียน - แบบประเมินใบงาน - แบบประเมินผลงาน - แบบสังเกต	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนพุทธวิธี ๙ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอื่นๆ (ตามความเหมาะสม)	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา ๑๔ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๒ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย - การบัญญัติพระวินัย - อาบัติ - ประเภทของอาบัติ - สมุฏฐานแห่งอาบัติ - อาบัติเพ่งโดยเจตนา ๒ อย่าง - โทษของอาบัติ - อาการที่ต้องอาบัติ ๖ อย่าง - หลักการปฏิบัติในการออกจากอาบัติ - อาการที่ทรงบัญญัติพระวินัย - จุดมุ่งหมายของการบัญญัติพระวินัย ๘ อย่าง - ประโยชน์ของการบัญญัติพระวินัย - มังสะ (เนื้อ) ๑๐ อย่าง ที่ห้ามภิกษุฉัน				วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย ๒๖ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๓ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓ สิกขาบท

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓ สิกขาบท - สิกขาบทที่มาในพระปาฏิโมกข์ - การปรับอาบัติ ๒ อย่าง - อุทเทส - อันตราย ๑๐				วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓ สิกขาบท ๑๐ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๔ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๔ ปาราชิก ๔

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๔ ปาราชิก ๔ - ปาราชิก ๔ - อาการที่ปรับอาบัติรองลงมา - องค์แห่งการเสพเมถุน ๒ อย่าง - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - อวหาร ๑๓				วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๔ ปาราชิก ๔ ๑๘ ชั่วโมง

- การปรับอาบัติ - องค์แห่งการลักทรัพย์ - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - องค์แห่งการฆ่า - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - องค์แห่งการอวดอุตตริมนุสสธรรม				
--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๑/๕ รู้และเข้าใจปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๕ สังฆาทิเสส ๑๓

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย/เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๕ สังฆาทิเสส ๑๓ - สังฆาทิเสส ๑๓ - อนียต ๒				วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๕ สังฆาทิเสส ๑๓ ๑๒ ชั่วโมง

- ที่ลับ ๒ อย่าง - วิธีปรับอาบัติ				
--	--	--	--	--------------

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๒/๑ อธิบายปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๖ นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
-----------	-----------------	------------------------	--------------------------	--------------------

ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๖ นิสสัคคียปาจิตตีย์ ๓๐ - จีวรวรรคที่ ๑ (หมวดว่าด้วยจีวร) - โกสิยวรรคที่ ๒ (หมวดว่าด้วยสันถัต) - ปัตตวรรคที่ ๓ (หมวดว่าด้วยบาตร)	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน/บทความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลง กลอน การบรรยาย การเขียนตอบ ฯลฯ - ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน โต้ว่าที่ นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ	ประเด็นประเมิน เช่น - หลักธรรมคำสอนในธรรมวินัย ทุกะ หมวด ๒ - ใบงาน - ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - สนทนาซักถาม อภิปราย สรุปองค์ความรู้ เกณฑ์ประเมิน เช่น - ประเมินพฤติกรรม - ประเมินใบงาน - ประเมินผลงาน - ตอบข้อซักถามได้ - ทดสอบหลังเรียน เครื่องมือประเมิน เช่น - แบบทดสอบก่อนเรียน - แบบประเมินใบงาน - แบบประเมินผลงาน - แบบสังเกต	กิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนพุทธวิธี ๔ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอื่นๆ (ตามความเหมาะสม)	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๖ นิสสัคคียปาจิตตีย์ ๓๐ ๒๐ ชั่วโมง
---	---	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๒/๒ อธิบายปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตตีย์ ๙๒

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตตีย์ ๙๒ - มุสาวาทวรรค หมวดว่าด้วยพุทฺต - ภูตคามวรรค หมวดว่าด้วยการพราก ภูตคาม - โฉวาทวรรค หมวดว่าด้วยเรื่องสั่งสอน ภิกษุณี - โภชนวรรค หมวดว่าด้วยการฉันอาหาร - อเจลกวรรค หมวดว่าด้วยนักรบชนอก ศาสนา - สุราปานวรรค หมวดว่าด้วยดื่มน้ำเมา - สัปปาณวรรค หมวดว่าด้วยฉันทน้ำมีตัว สัตว์ - สหธรรมิกวรรค หมวดว่าด้วยสหธรรมิก - รตนวรรค หมวดว่าด้วยรัตนะ				วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตตีย์ ๙๒ ๒๐ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๒/๓ อธิบายปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๘ ปาฏิเทศนียะ ๔ และเสขยวัตร ๗๕

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๘ ปาฏิเทศนียะ ๔ และเสขยวัตร ๗๕ - ปาฏิเทศนียะ ๔ - เสขยวัตร ๗๕ - สารูปหมวดที่ ๑ - โภชนปฏิสังยุตหมวดที่ ๒ - รัम्मเทศนาปฏิสังยุตหมวดที่ ๓ - ปกิณณกะหมวดที่ ๔				วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๘ ปาฏิเทศนียะ ๒๒ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๒/๔ อธิบายปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๙ อธิกรณสมณะ ๗

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๙ อธิกรณสมณะ ๗ - อธิกรณ์ ๔ - อธิกรณสมณะ ๗ - วิธีระงับอธิกรณ์				วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๙ วิธีระงับอธิกรณ์ ๘ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๒/๕ อธิบายปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๐ มาตรา

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๐ มาตรา ๑. มาตราเวลา ๒. มาตราวัด ๓. มาตราดวง ๔. มาตราซัง ๕. มาตรารูปียะ				วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๐ มาตรา ๑๐ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๓/๑ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๑ ภายบริหาร

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๑ ภายบริหาร - อธิบายภายบริหารทั้ง ๑๔ ข้อ	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน/บทความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลง กลอน การบรรยาย การเขียนตอบ ฯลฯ	ประเด็นประเมิน เช่น - หลักธรรมคำสอนในธรรมวินัยภาค ทุกะ หมวด ๒ - ใบงาน - ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน	กิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ สอนพุทธวิธี ๙ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ ปฏิบัติงานกลุ่ม	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ ภายบริหาร ๑๐ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
	- ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน โต้ว่าที่ นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ	- สนทนาซักถาม อภิปราย สรุปองค์ความรู้ เกณฑ์ประเมิน เช่น - ประเมินพฤติกรรม - ประเมินใบงาน - ประเมินผลงาน - ตอบข้อซักถามได้ - ทดสอบหลังเรียน เครื่องมือประเมิน เช่น - แบบทดสอบก่อนเรียน - แบบประเมินใบงาน - แบบประเมินผลงาน - แบบสังเกต	- จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอื่นๆ (ตามความเหมาะสม)	

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๓/๒ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุโบสถ

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุปโลก ๑. จีวร ๒. บาตร ๓. เครื่องอุปโลก ๔. เครื่องเสนาสนะ				วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุปโลก ๑๖ ชั่วโมง

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๓/๓ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย - มูลเหตุที่ทรงอนุญาตให้มีอุปัชฌาย์อาจารย์ - วิธีถือพระอุปัชฌาย์ - วิธีประณามและถอนประณาม - การถือภิกษุอื่นเป็นอาจารย์ - นิสสัยมุตตกะ				วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย ๑๔ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๓/๔ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๔ วัตร

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๔ วัตร ๑. กิจวัตร ๒. จริยวัตร ๓. วิถีวัตร				วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๔ วัตร ๑๔ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๓/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๕ คารวะ

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๕ คารวะ - วิธีแสดงความเคารพ - การแสดงความเคารพทางวาจา - การแสดงความเคารพทางกาย - ธรรมเนียมการแสดงความเคารพอื่นๆ				วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๕ คารวะ ๑๐ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๓/๖ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษา

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย				วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๖

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษา - พิธีจำพรรษา - คำอธิษฐาน - การเข้าจำพรรษาขณะเดินทางไปกับ พวกโคตม เป็นต้น - ห้ามตั้งกติกากันไม่เป็นธรรมระหว่าง เข้าพรรษา - สัตตาทกณียะ - อานิสงส์ของการเข้าพรรษา				จำพรรษา ๑๖ ชั่วโมง

การวัดและประเมินผลสาระการเรียนรู้
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

[illegible]

การวัดและประเมินผลสาระการเรียนรู้
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

[illegible]

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
	สมบูรณ์	สมบูรณ์	สมบูรณ์	

**การวัดและประเมินผลสาระการเรียนรู้วินัย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓**

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๑ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหาร	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหารได้ถูกต้องและสมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหารได้ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหารได้บางส่วนและไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหารได้น้อยและไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๒ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุปกโศ	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุปกโศได้ถูกต้องและสมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุปกโศได้ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุปกโศได้บางส่วนและไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุปกโศได้น้อยและไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๓ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัยได้ถูกต้องและสมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัยได้ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัยได้บางส่วนและไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัยได้น้อยและไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๔ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ	นักเรียนวิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๔ วัตร	กัณฑ์ที่ ๑๔ วัตรได้ ถูกต้องและสมบูรณ์	กัณฑ์ที่ ๑๔ วัตรได้ ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์	กัณฑ์ที่ ๑๔ วัตรได้ บางส่วนและไม่ สมบูรณ์	กัณฑ์ที่ ๑๔ วัตรได้ น้อยและไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๕ การระ ได้ถูกต้องและ สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐม เหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๑๕ การระ ได้ถูกต้องและ สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐม เหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๑๕ การระ ได้ถูกต้องแต่ไม่ สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐม เหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๑๕ การระ ได้บางส่วนและไม่ สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐม เหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๑๕ การระ ได้น้อยและไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๓/๖ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษา	นักเรียนวิเคราะห์ปฐม เหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษาได้ถูกต้อง และสมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐม เหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษาได้ถูกต้อง แต่ไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐม เหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษาได้บางส่วน และไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ปฐม เหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษาได้น้อยและ ไม่สมบูรณ์

ภาคผนวก

เทคนิควิธีสอนของพระพุทธเจ้า

๑. การทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรม

ทำของยากให้ง่าย ธรรมะเป็นเรื่องนามธรรมที่มีเนื้อหาลึกซึ้ง ยากที่จะเข้าใจ ยิ่งเป็นธรรมะระดับสูงสุดก็ยิ่งลึกล้ำคัมภีร์ภาพยิ่งขึ้น.....ความสำเร็จแห่งภารกิจการสอนประชาชนส่วนหนึ่ง เพราะพระองค์ทรงใช้เทคนิควิธีการทำของยากให้ง่าย เช่น

๑.๑ การใช้อุปมาอุปไมย วิธีนี้เป็นวิธีทรงใช้บ่อยที่สุดวิธีหนึ่ง เพราะทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพและเข้าใจง่าย โดยไม่ต้องเสียเวลาอธิบายความให้ยืดเยื้อ

๑.๒ ยกนิทานประกอบ เป็นเทคนิคหรือกลวิธีหนึ่งที่พระพุทธองค์ทรงใช้บ่อย

๑.๓ ใช้อุปกรณ์หรือสื่อการสอน เทคนิควิธีสอนด้วยการกระทำของยากให้ง่าย หรือทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรมนอกจากใช้อุปมาอุปไมยและเล่านิทานประกอบแล้ว ยังมีอีกวิธีหนึ่งอันเป็นวิธีที่พระพุทธองค์ทรงใช้มาทุกพอๆ กับสองวิธีข้างต้น คือ การใช้สื่ออุปกรณ์หรือใช้สื่อการสอน

๒. ทำตนเป็นตัวอย่าง

ในแง่ของการสอนอาจแบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ

๒.๑ ทำให้ดู หรือสาธิตให้ดู

๒.๒ ปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง

๓. ใช้ถ้อยคำเหมาะสม

การสอนที่จะประสบความสำเร็จ ผู้สอนจะต้องรู้จักใช้คำ ต้องให้ผู้ฟังรู้สึกได้ว่า ผู้พูดพูดด้วยเมตตาจิต มิใช่พูดด้วยความมุ่งร้าย

๔. เลือกสอนเป็นรายบุคคล

ผู้สอนต้องรู้ว่าคนฟังนั้นต่างภูมิหลังต่างความสนใจ ต่างระดับสติปัญญาการเรียนรู้ เพราะฉะนั้นการเลือกสอนเป็นรายบุคคลจะช่วยให้การสอนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ถ้าทำได้ก็ควรใช้วิธีนี้ แม้จะสอนเป็นกลุ่มก็ต้องเอาใจใส่นักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายบุคคลให้ได้

๕. รู้จักจังหวะและโอกาส

ดูความพร้อมของผู้เรียน รู้จักคอยจังหวะอันเหมาะสม ถ้าผู้เรียนไม่พร้อมก็เหนื่อยเปล่า

๖. ยึดหยุ่นในการใช้เทคนิควิธี

เทคนิควิธีบางอย่างใช้ได้ผลในวันนี้ ต่อไปวันข้างหน้าอาจใช้ไม่ได้ก็ได้ จึงควรยึดหยุ่นวิธีการ

๗. การเสริมแรง

มีคำพุทธสรรเสริญพระพุทธเจ้าว่า “ทรงชมคนที่ควรชม ตำหนิคนที่ควรตำหนิ” การชมเป็นการยอมรับความสามารถหรือให้กำลังใจให้ทำอย่างนั้นยิ่งขึ้นไป การตำหนิเป็นการตักเตือนมิให้ประพฤตินั้นอีกต่อไป

หลักสำคัญที่ครูผู้สอนควรทราบ

หลักสำคัญคือหลักการใหญ่ๆ ของการสอนไม่ว่าจะสอนเรื่องอะไรก็มีอยู่ ๓ หลัก คือ

๑. หลักเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน
๒. หลักเกี่ยวกับตัวผู้เรียน
๓. หลักเกี่ยวกับตัวการสอน

ก. เกี่ยวกับเนื้อหา

คนจะสอนคนอื่นต้องรู้ว่าเขาเรื่องอะไรมาสอนเขาเสียก่อน ไม่ใช่คิดแต่วิธีการสอนว่าจะสอนอย่างไร ต้องคิดก่อนว่า จะเอาอะไรไปสอนเขา พระพุทธเจ้าแนะนำว่าผู้สอนต้องคำนึงเสมอว่า ต้องสอนสิ่งที่รู้เห็นหรือเข้าใจง่าย ไปหาสิ่งที่เข้าใจยาก

๑. สอนเนื้อหาที่ลุ่มลึกลงไปตามลำดับ
๒. สอนด้วยของจริง
๓. สอนตรงตามเนื้อหา
๔. สอนมีเหตุผล
๕. สอนเท่าที่จำเป็นจะต้องรู้
๖. สอนสิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน

ข. เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

๑. พุทธองค์จะทรงสอนใคร ทรงดูบุคคลผู้รับการสอนหรือผู้เรียนก่อนว่าบุคคลนั้นๆ เป็นคนประเภทใด มีพื้นความรู้ ความเข้าใจหรือความพร้อมแค่ไหนและควรจะสอนอะไร แค่นั้น
๒. นอกจากดูความแตกต่างของผู้เรียนแล้ว ยังต้องดูความพร้อมของผู้เรียนด้วย
๓. สอนให้ผู้เรียนทำด้วยตนเอง
๔. ผู้เรียนจะต้องมีบทบาทพร้อมด้วย
๕. ครูต้องเอาใจใส่ผู้เรียนที่มีปัญหาเป็นพิเศษ

ค. เกี่ยวกับตัวการสอน

๑. สร้างความสนใจในการสอนคนนั้น (การนำเข้าสู่บทเรียน)
๒. สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ปลอดภัย
๓. มุ่งสอนเนื้อหา มุ่งให้ผู้ฟังเกิดความรู้ความเข้าใจและเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดี
๔. ตั้งใจสอน สอนโดยเคารพ ถือว่างานสอนเป็นงานสำคัญ
๕. ใช้ภาษาเหมาะสม ผู้สอนคนอื่นควรมีความสามารถในการสื่อสาร ใช้คำพูดที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์

หลักการสอนแนวพุทธวิธี

พระพุทธเจ้านั้นทรงเป็นพระบรมครู ยอดครูของผู้สอน พระองค์ทรงมีหลักการในการสอนมากมายหลายหลักการ เรียกว่า “หลัก ๔ ส” คือ

๑. สันตัสสนา อธิบายให้เห็นชัดแจ้ง เหมือนจูงมือให้มาด้วยตา
 ๒. สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริงเห็นจังตาม ชวนให้คล้อยตาม จนยอมรับเอาไปปฏิบัติ
 ๓. สมุตเตชนา เสร็จใจเกิดความกล้าหาญ มีกำลังใจ มั่นใจว่าทำได้ไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคที่มีมา
 ๔. สัมปหังสนา มีวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้ฟังร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ เปี่ยมล้นไปด้วยความหวัง
- สรุปหลักการทั่วไปของการสอน คือ แจ่มแจ้ง-จูงใจ-หาญกล้า-ร่าเริง

หลักการสอนพุทธวิธีแบบสนทนา (สากัจฉา หรือธรรมสากัจฉา)

เป็นวิธีที่ทรงใช้บ่อยที่สุด พระองค์ชอบใช้วิธีนี้อาจเป็นได้ว่าผู้ฟังได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นทำให้การเรียนการสอนสนุกไม่รู้สีกว่าตนกำลัง “เรียน” หรือกำลัง “ถูกสอน” แต่จะรู้สึกกว่าตนกำลังสนทนาปราศรัยกับพระพุทธองค์อย่างสนุกสนาน

หลักการสอนพุทธวิธีแบบตอบปัญหา (ปจฺฉา-วิสัชนา)

ผู้ถามปัญหาอาจถามด้วยจุดประสงค์หลายอย่าง เช่น

๑. บางคนถามเพื่อต้องการคำตอบในเรื่องที่สงสัยมานาน
๒. บางคนถามเพื่อลองภูมิว่าคนตอบรู้หรือไม่
๓. บางคนถามเพื่อข่มหรือปราบให้ผู้ตอบอับอาย
๔. บางคนถามเพื่อเทียบเคียงกับความเชื่อหรือคำสอนในลัทธิศาสนาของตน

พระพุทธองค์ตรัสรู้ว่าการตอบปัญหาใดๆ ต้องดูลักษณะของปัญหาและเลือกวิธีตอบให้ถูกต้องเหมาะสมพระองค์จำแนกประเภทของปัญหาไว้ ๔ ประการ คือ

๑. ปัญหาบางอย่างต้องตอบตรงไปตรงมา
๒. ปัญหาบางอย่างต้องย้อนถามก่อนจึงตอบ
๓. ปัญหาบางอย่างต้องแยกความตอบ
๔. ปัญหาบางอย่างต้องตัดบทไปเลยไม่ตอบ

วิธีคิดแบบอริยสัจจ/คิดแบบแก้ปัญหา

เป็นการคิดแบบแก้ปัญหาเรียกว่า “วิธีแห่งความดับทุกข์” จัดเป็นวิธีคิดแบบหลักอย่างหนึ่งเป็นวิธีคิดตามเหตุและผลหรือเป็นไปตามเหตุและผล สืบสาวจากผลไปหาเหตุแล้วแก้ไขและทำการที่ต้นเหตุ จัดเป็น ๒ คู่ คือ

คู่ที่ ๑	ทุกข์เป็นผล	เป็นตัวปัญหา เป็นสถานการณ์ที่ประสบ ซึ่งไม่ต้องการ
	สมุทัยเป็นเหตุ	เป็นที่มาของปัญหา เป็นจุดที่จะต้องกำจัดหรือแก้ไข จึงจะพ้นจากปัญหาได้
คู่ที่ ๒	นิโรธเป็นผล	เป็นภาวะสิ้นปัญหา เป็นจุดหมายซึ่งต้องการจะเข้าถึง

มรรคเป็นเหตุ เป็นวิธีการ เป็นข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำในการแก้ไขสาเหตุ เพื่อบรรลุจุดหมายคือ
ภาวะสิ้นปัญหาอันได้แก่ความดับทุกข์

กระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ แบบพุทธวิธี ๙ อย่าง

๑. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอุปมา-อุปไมย (การเปรียบเทียบ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- เปรียบเทียบนามธรรมกับรูปธรรมให้ผู้เรียนเห็นชัดเจน ครูผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วม
- ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นนามธรรมกับรูปธรรม

ขั้นฝึก

- ยกตัวอย่างสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม
- ผู้เรียนแต่ละรูปหรือแต่ละกลุ่มร่วมอภิปรายหรือนำเสนอสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือรูปธรรม
- หาข้อสรุปเกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นนามธรรม-รูปธรรม

ขั้นประยุกต์

- ค้นคว้าสิ่งที่เป็นนามธรรมกับรูปธรรมในเนื้อหาอื่น ๆ นอกเหนือจากเนื้อหาที่กำหนดให้

๒. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบปุจฉา-วิสัชนา (การถาม-ตอบ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- การทำหน้าที่เป็นผู้ถาม-ตอบที่ถูกต้องเหมาะสมแก่กาลเทศะ
- วิธีถาม-ตอบ (ตอบทันทีเมื่อมีผู้ถาม, ตอบแบบมีเงื่อนไข, ย้อนถามผู้ถามก่อนแล้วจึงตอบ, นั่งเสียไม่ตอบ เป็นต้น)

ขั้นฝึก

- ตัวอย่างการถาม-ตอบ
- ถาม-ตอบแบบคนต่อคน, ถาม-ตอบแบบกลุ่มต่อกลุ่ม, ถาม-ตอบแบบกลุ่มต่อคน เป็นต้น
- หาข้อสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับการถาม-ตอบ

ขั้นประยุกต์

- ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากเนื้อหาที่กำหนดไว้ในแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรมสาส์น (การสนทนา)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ครูผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือจำลองสถานการณ์

ขั้นฝึก

- ผู้เรียน/ครูผู้สอน-อภิปรายในประเด็นที่เป็นปัญหา หัวข้อ หรือสถานการณ์ ตามเนื้อหาที่กำหนด
- หาข้อสรุปในประเด็นที่เป็นปัญหา หัวข้อ หรือสถานการณ์จากการสนทนาอภิปราย

ขั้นประยุกต์

- ศึกษาเพิ่มเติมการสนทนา-อภิปรายของบุคคล, กลุ่มคน, ละคร, องค์กร ฯลฯ

๔. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป)

ขั้นสืบค้น (ทุกข์)

- กำหนดปัญหา, ที่มาของปัญหา, การเกิดปัญหา (ตามเนื้อหาที่กำหนด)

ขั้นเชื่อมโยง (สมุทัย)

- ตั้งสมมุติฐาน, การอนุมาน, การคาดคะเน, ความน่าจะเป็น, ปัจจัยเสี่ยง

ขั้นฝึก (นิโรธ)

- ทดลอง, เก็บข้อมูล
- วิเคราะห์, สรุปผล

ขั้นประยุกต์ (มรรค)

- การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งอื่น ๆ นอกเหนือจากเนื้อหาที่เรียนรู้

๕. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหาถูกต้อง)

ขั้นสืบค้น (ศีล)

- สร้างความมีระเบียบวินัย ความมีศรัทธา ความตระหนัก ความเข้าใจให้กับผู้เรียนพร้อมที่จะเรียน

ขั้นเชื่อมโยง (สมาธิ)

- ให้ผู้เรียนรวมพลังจิตใจ ความคิดอันแน่วแน่ในการตั้งใจฟัง ตั้งใจดู ตั้งใจจดจำและเห็นความสำคัญต่อเนื้อหาที่จะนำเสนอ

ขั้นฝึก (ปัญญา)

- ใช้สมาธิ จิตใจอันแน่วแน่ทำความเข้าใจกับปัญหา
- ค้นหาสาเหตุที่มาที่ไปของปัญหา
- แก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องและถูกวิธี

ขั้นประยุกต์ (ปัญญา)

- ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้, เกิดปัญญาและมีมีโนทัศน์ในเรื่องนั้นๆ ถูกต้อง

๖. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถามมากๆ, คติวิเคราะห์มากๆ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง (การสร้างศรัทธา)

- การจัดบรรยากาศในการนำเข้าสู่บทเรียน
- การสร้างแรงจูงใจในการนำเข้าสู่บทเรียน
- บุคลิกภาพตลอดถึงการวางตัวที่เหมาะสมของผู้สอน
- การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

ขั้นฝึก (การฝึกทักษะ)

- กิจกรรมกลุ่ม/รายบุคคล
- การปฏิบัติ/การนำเสนอ/การแสดงออก
- ฝึกการเขียน, การฟัง, การถาม, และการคติวิเคราะห์

ขั้นประยุกต์ (การประเมิน)

- การประเมินตนเอง
- การประเมินของกัลยาณมิตร
- การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและการนำไปประยุกต์ใช้

๗. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (การทำไว้ในใจโดยแยกกาย, การใช้ความคิดถูกวิธี)

แบบที่ ๑

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ผู้เรียนรู้จักคิด คิดเป็น คิดอย่างมีระบบ
- ผู้เรียนรู้จักมอง รู้จักพิจารณา ไตร่ตรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์

ขั้นฝึก

- ฝึกการคิดหาเหตุผล
- ฝึกการสืบค้นถึงต้นเค้า
- ฝึกการสืบสาวให้ตลอดสาย
- ฝึกการแยกแยะสิ่งนั้นๆ ปัญหา นั้นๆ ตามสภาวะแห่งเหตุและปัจจัย

ขั้นประยุกต์

- ผู้เรียนนำการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ปัจจุบัน

๘. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิธีคิดให้กับผู้เรียน)

แบบที่ ๒

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ครูผู้สอนสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน

- ครูผู้สอนเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญ, หัวเรื่อง
- ครูผู้สอนแนะแหล่งวิทยาการ, แหล่งข้อมูล

ขั้นฝึก

- ผู้เรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล
- ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้เกิดกระบวนการคิดแก่ผู้เรียน เช่น คิดสืบค้นต้นเค้า, คิดสืบสาวตลอดสาย, คิดสืบค้นต้นปลาย, และคิดโยงสายสัมพันธ์
- ฝึกการสรุปประเด็น เปรียบเทียบ ประเมินค่า โดยวิธีอภิปราย ทดลอง ทดสอบ
- ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ
- กิจกรรมฝึกปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ผลการเลือกและตัดสินใจ

ขั้นประยุกต์

- สังเกตวิธีการปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุง
- อภิปรายและสอบถาม
- สรุปบทเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- วัดและประเมินผลตามสภาพจริง

๙. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อนนำไปใช้)

ขั้นสืบค้น (ฉันทะ)

- สร้างความพอใจและความสำคัญต่อสิ่งที่เรียนรู้ และสิ่งที่ได้รับ

ขั้นเชื่อมโยง (วิริยะ)

- พังให้หมด จดให้มาก ปากต้องไว ใจต้องคิด (หัวใจบัณฑิต สุ จิ ปุ ลิ)

ขั้นฝึก (จิตตะ)

- มุ่งมั่น โดยฝึกฟังมากๆ ฝึกคิดมากๆ ฝึกถามมากๆ และฝึกเขียนมากๆ

ขั้นประยุกต์ (วิมังสา)

- พิจารณา ไตร่ตรอง แยกแยะ อธิบาย นำเสนอ และประยุกต์ใช้

การนิยามศัพท์ขั้นตอน/กระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธี

สืบค้น หมายถึง สืบสาวราวเรื่อง, ค้นคว้าให้ได้เรื่อง

เชื่อมโยง	หมายถึง ทำให้ติดเป็นเนื้อเดียวกัน, ทำให้ประสานกัน
ฝึก	หมายถึง ทำ เช่นบอก, แสดง, หรือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนเป็นหรือมีความชำนาญ
ประยุกต์	หมายถึง นำความรู้ในวิทยาการต่างๆ มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์

สารและมาตรฐานการเรียนรู้พระพุทธศาสนา (ธรรม พุทธประวัติ วินัย)
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สารและมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

- มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ที่ขอปรับและเพิ่มเป็น...

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

- มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (ใช้เป็นมาตรฐานสาระการเรียนรู้ธรรม, ธรรมะ)
- มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา (ใช้เป็นมาตรฐานสาระการเรียนรู้พุทธประวัติ, ศาสนพิธี)
- มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฏ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ใช้เป็นมาตรฐานสาระการเรียนรู้วินัย, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์)

ขอบข่ายเนื้อหาสาระการเรียนรู้วินัย

ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

สาระการเรียนรู้วินัย, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

รหัส	ม.๑ ส๒๑๒๓๑, ส๒๑๒๓๒	ม.๒ ส๒๒๒๓๓, ส๒๒๒๓๔	ม.๓ ส๒๓๒๓๕, ส๒๓๒๓๖
รหัส	ม.๔ ส๓๑๒๓๑, ส๓๑๒๓๒	ม.๕ ส๓๒๒๓๓, ส๓๒๒๓๔	ม.๖ ส๓๓๒๓๕, ส๓๓๒๓๖

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
ศึกษาปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ (วินัยมุขเล่ม ๑) ดังนี้ ----- กัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา - วิธีอุปสมบท - วิธีการอุปสมบทด้วยญัตติ จตุตถกรรม - อนุศาสน์ ๘ อย่าง - ลีลา ๓ - สงฆ์มี ๒ ประเภท - อัญญาจิกาอุปสัมปทา (การบวชภิกษุณี) กัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย - การบัญญัติพระวินัย	ศึกษาปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ (วินัยมุขเล่ม ๑) ดังนี้ ----- กัณฑ์ที่ ๖ นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐ - จีวรวรรคที่ ๑ (หมวดว่าด้วยจีวร) - โกสิยวรรคที่ ๒ (หมวดว่าด้วยสันถัต) - ปัตตวรรคที่ ๓ (หมวดว่าด้วยบาตร) กัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตติย ๙๒ - มุสาวาทวรรค หมวดว่าด้วยพุดปด	ศึกษาปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ (วินัยมุขเล่ม ๒) ดังนี้ ----- กัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหาร - อธิบายกายบริหาร ทั้ง ๑๔ ข้อ กัณฑ์ที่ ๑๒ บริหารอุปโบก ๑. จีวร ๒. บาตร ๓. เครื่องอุปโบก ๔. เครื่องเสนาสนะ กัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย - มูลเหตุที่ทรงอนุญาตให้มีอุปัชฌาย์อาจารย์	ศึกษาปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ (วินัยมุขเล่ม ๒) ดังนี้ ----- กัณฑ์ที่ ๑๗ อุโบสถ ปวารณา - อุโบสถ - สังฆอุโบสถ - ปาริสุทธอุโบสถ - ปวารณา - สังฆปวารณา - คนปวารณา - ปุคคปวารณา กัณฑ์ที่ ๑๘ อุปปถกิริยา - อนาคต - ปาปสมาจาร	ศึกษาปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ (วินัยมุขเล่ม ๓) และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ดังนี้ ----- กัณฑ์ที่ ๒๓ สังฆกรรม - มูลเหตุเกิดสังฆกรรม - คำสวดในการทำสังฆกรรม - สังฆกรรม ๔ - กำหนดจำนวนสงฆ์ทำสังฆกรรม (การกสงฆ์) - ภิกษุผู้ควรแก่กรรม - คุณสมบัติของภิกษุผู้เข้ากรรม - เหตุให้สังฆกรรมวิบัติ	ศึกษาปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ (วินัยมุขเล่ม ๓) และกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคม ดังนี้ ----- กัณฑ์ที่ ๒๔ วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์ - วิวาทาธิกรณ์ ๑๘ - ประเภทแห่งวิวาทาธิกรณ์ - กรณีวิวาทาธิกรณ์ - ทางป้องกันวิวาทาธิกรณ์ - วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์ กัณฑ์ที่ ๒๕ วิธีระงับ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
- อาบัติ - ประเภทของอาบัติ - สมุฏฐานแห่งอาบัติ - อาบัติเพ่งโดยเจตนา ๒ อย่าง - โทษของอาบัติ - อาการที่ต้องอาบัติ ๖ อย่าง - หลักการปฏิบัติในการออกจากอาบัติ - อาการที่ทรงบัญญัติ พระวินัย - อานิสงส์แห่งการปฏิบัติตามพระวินัย - จุดมุ่งหมายของการบัญญัติพระวินัย ๘ อย่าง - ประโยชน์ของการบัญญัติพระวินัย - มังสะ (เนื้อ) ๑๐ อย่าง ที่ห้ามภิกษุฉัน - วินัย ๒ ประเภท กัณฑ์ที่ ๓ สิกขาบท - สิกขาบทที่มาใน พระปาฏิโมกข์ - การปรับอาบัติ ๒ อย่าง - อุทเทส	- ภูตคามวรรค หมวดว่าด้วย การพราภูกตคาม - โอวาทวรรค หมวดว่าด้วย เรื่องสั่งสอนภิกษุณี - โภชนวรรค หมวดว่าด้วยการฉันอาหาร - อเจลกวรรค หมวดว่าด้วย นักบวชนอกศาสนา - สุราปานวรรค หมวดว่าด้วย ต้มน้ำเมา - สัปปานวรรค หมวดว่าด้วย ฉันทน้ำมั่วสัตว์ - สหธรรมิกวรรค หมวดว่าด้วย สหธรรมิก - รตนวรรค หมวดว่าด้วย รัตนะ กัณฑ์ที่ ๘ ปาฏิเทศนียะ ๔ และเสขยวัตร ๗๕ - ปาฏิเทศนียะ ๔ - เสขยวัตร ๗๕ - สารูปหมวดที่ ๑ - โภชนปฏิสังยุตหมวดที่ ๒ - ัมมเทศนาปฏิสังยุตหมวดที่ ๓	- วิธีถือพระอุปัชฌาย์ - วิธีประณามและถอนประณาม - การถือภิกษุอื่นเป็นอาจารย์ - นิสสัยมุตตะกะ กัณฑ์ที่ ๑๔ วัตร ๑. กิจวัตร ๒. จริยาวัตร ๓. วิธวัตร กัณฑ์ที่ ๑๕ การวะ - วิธีแสดงความเคารพ - การแสดงความเคารพ ทางวาจา - การแสดงความเคารพ ทางกาย - ธรรมเนียมการแสดงความเคารพอื่นๆ กัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษา - พิธีจำพรรษา - คำอธิฐาน - การเข้าจำพรรษาขณะเดินทางไปกับพวกโคต่าง เป็นต้น - ห้ามตั้งกตีกาอันไม่เป็นธรรม	- อนเสนา กัณฑ์ที่ ๑๙ กาลิก ๔ - ยาวกาลิก - กัปปิยมุมิ ๔ ชนิด - ยามกาลิก - สัตตาทกาลิก - ยาวชีวิก - กาลิกระคนกัน กัณฑ์ที่ ๒๐ ภัณฑะต่าง เจ้าของ - ของสงฆ์ - ของเจติย์ - ของบุคคล - การปลงบริขาร กัณฑ์ที่ ๒๑ วินัยกรรม - วิธีแสดงอาบัติ - อธิษฐาน - เหตุขาดอธิษฐาน - วิกัป กัณฑ์ที่ ๒๒ ปกิณณกะ - มหาปเทศ ๔ - พระพุทธานุญาตพิเศษ - ขอรักษา - วิบัติ ๔	- อักษรวิธีในการสวด - ลักษณะกรรมวาจาวิบัติ - การสวดที่ไม่ถือว่ากรรมวาจาวิบัติ กัณฑ์ที่ ๒๔ สีม่า - สีม่า - พัทธสีมา - นิमित - ขั้นตอนในการผูกพัทธสีมา - ขนาดของสีมา - เหตุที่ทำให้สีมาวิบัติ - ชนิดของพัทธสีมา - ประโยชน์ของการสมมติสีมาสองชั้น - อพัทธสีมา - สีม่าสังกะระ กัณฑ์ที่ ๒๕ สมมติเจ้าหน้าที ทำการสงฆ์ - เจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ - คุณสมบัติภิกษุผู้เป็นเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ - ประเภทของเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ กัณฑ์ที่ ๒๖ กลุณ	อนุวาทอิกรณ - ประเภทแห่งการโจท - เรื่องมีมูลเป็นองค์แห่งการโจท - องค์ประกอบแห่งอรรถคดีที่ควรโจท - คุณสมบัติของการโจท - ลักษณะของการโจท - วินิจฉัยอิกรณ - คุณสมบัติของภิกษุผู้เข้าสู่ที่วินิจฉัย - คำขอโอกาสของโจทก์ต่อจำเลย - ลักษณะของภิกษุผู้ไม่ควรให้ขอทำโอกาส - คุณสมบัติของภิกษุผู้พิจารณาคดี - ข้อที่ห้ามไม่ให้ถาม - วิธีระงับอนุวาทอิกรณ - ลักษณะคำพยานที่ควรฟังได้หรือฟังไม่ได้ - การสืบพยานและการซักถามพยาน - การซักพยาน - ข้อพิจารณาและสันนิษฐาน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
- อินทราย ๑๐ กัณฑ์ที่ ๔ ปาราชิก ๔ - ปาราชิก ๔ - อาการที่ปรับอาบัติรองลงมา - องค์แห่งการเสพเมถุน ๒ อย่าง - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - อวหาร ๑๓ - การปรับอาบัติ - องค์แห่งการลักทรัพย์ - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - องค์แห่งการฆ่า - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - องค์แห่งการอวดอุตตริมนุสสธรรม กัณฑ์ที่ ๕ สังฆาติเสส ๑๓ - สังฆาติเสส ๑๓ - อนียต ๒ - ที่ลับ ๒ อย่าง - วิธีปรับอาบัติ	- ปกิณกะหมวดที่ ๔ กัณฑ์ที่ ๙ อธิกรณสมณะ ๗ - อธิกรณ์ ๔ - อธิกรณสมณะ ๗ - วิธีระงับอธิกรณ์ กัณฑ์ที่ ๑๐ มาตรา ๑. มาตราเวลา ๒. มาตราวัด ๓. มาตราดวง ๔. มาตราชั่ง ๕. มาตรารูปียะ	- ระหว่างเข้าพรรษา - สัตตาหกรณียะ - อาณิสสของการเข้าพรรษา	- โอโคจร	- การกรานกฐิน - ผ้าที่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน - ผ้าที่ไม่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน - จำนวนสงฆ์ผู้ให้ผ้ากฐิน - คุณสมบัติของภิกษุผู้ควรกรานกฐิน - สงฆ์ควรให้ผ้ากฐินแก่ใคร กัณฑ์ที่ ๒๗ บรรพชาและอุปสมบท - การบวชในสมัยพุทธกาล - การบรรพชาเป็นสามเณร - คำบอกกัณฐุกรม - การบรรพชา - การอุปสมบท - องค์กำหนดความถูกต้องในการอุปสมบท - บุรพกิจแห่งอุปสมบท - มัชฌิมกิจแห่งอุปสมบท - ปัจฉิมกิจแห่งอุปสมบท พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ - ข้อควรรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ - พระราชบัญญัติคณะสงฆ์	- ของสงฆ์ - ติฎฐาวิกัมมอันชอบแก่ระเบียบ - ตัสสปาปิยสิกา ๒ นัย - ถ้อยคำที่รับฟังโดยฐานเป็นโจทก์ไม่ได้ - อธิกรณ์ที่อุทธรณ์ได้และไม่ได้ - การระงับอนุวาทาทิกรณ์โดยไม่ต้องพิจารณา - โทษของอนุวาทาทิกรณ์ - คุณสมบัติของโจทก์และจำเลย กัณฑ์ที่ ๓๐ วิธีระงับอาปตดาธิกรณ์ - ประเภทของอาบัติ - วิธีระงับครุกาบัติ - จำนวนสงฆ์ผู้ทำกรรม - ฐานฐานวิธีสำหรับอาบัติที่ไม่ได้ปิด - รัตติเขตของภิกษุผู้ประพฤติมานัต - ข้อห้ามของมานัตตจาริกภิกษุ - วัตรสำหรับมานัตตจาริกภิกษุ - ฐานฐานวิธีสำหรับอาบัติที่ปิด

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
				(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ - พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ - หมวด ๑ สมเด็จพระสังฆราช - หมวด ๒ มหาเถรสมาคม - หมวด ๓ การปกครองคณะสงฆ์ - หมวด ๔ นิคคหกรรมและการสละสมณเพศ - หมวดที่ ๕ วัด - หมวดที่ ๖ ศาสนสมบัติ - หมวดที่ ๗ บทกำหนดโทษ - หมวดที่ ๘ เบ็ดเตล็ด	- ปรีชาส ๓ - ฐานานวิธีสำหรับอันตราบัติ - ภิษุผู้ควรกลับประพฤติฐานานวิธีใหม่ - วิธีระงับลหุกาบัติด้วยติณวัตถการวินัย กณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์และวิธีระงับด้วยนิคคะ - กิจจาธิกรณ์ - นิคคกรรม - นิคคกรรมสำหรับลงโทษแก่ภิษุ - ขั้นตอนการลงนิคคกรรม - ภิษุผู้ถูกลงนิคคกรรมต้องประพฤติวัตร - ขั้นตอนการระงับนิคคกรรม - ลักษณะการระงับนิคคกรรม - การลงนิคคกรรมแก่คฤหัสถ์ - วิธีคว่ำบาตร - วิธีหยายบาตร - คุณธรรมของสงฆ์ผู้ทำกรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
					กัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆเภท และสังฆสามัคคี - บุคคลผู้ทำสังฆเภท - บุคคลผู้ทำสังฆเภทไม่ได้ - เหตุที่ทำให้สงฆ์แตกกัน - ลักษณะการแตกแห่งสงฆ์ - ลักษณะสังฆเภทและสังฆราชา - ทางที่จะเกิดสังฆสามัคคี - การทำสังฆสามัคคี กัณฑ์ที่ ๓๓ ปกิณณกะ ๑. การลาสิกขา ๒. นาสนา ๓. ทัณฑกรรม ๔. ประณาม กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา - พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนือหานักธรรมชั้นตรี		เนือหานักธรรมชั้นโท		เนือหานักธรรมชั้นเอก	
					- กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ - ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ - คำสั่งมหาเถรสมาคม - ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา - คำสั่งคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา - ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ - ฯลฯ

คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ที่ ๗๘๔ / ๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานยกร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา

โดยที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้สถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนได้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ดังนั้น เพื่อให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้มีแนวการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สารการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามมาตรฐานของหลักสูตรและสอดคล้องกับหลักการที่ประกาศไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงแต่งตั้งคณะทำงานยกร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่ ดังนี้

๑. พระราชวรมนู	ที่ปรึกษา
๒. พระราชวัชรภรณ์	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๓	
๓. พระครูสุนทรพิมลศีล	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕	
๔. พระครูปริยัติวิราภรณ์	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๙	
๕. พระครูสุวรรณสรานุกิจ	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๐	
๖. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	ที่ปรึกษา
๗. รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	ประธานคณะทำงาน
(นายชยพล พงษ์สีดา)	

๘. ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา	รองประธานคณะกรรมการ
๙. พระมหาอินสอน คุณวุฑโฒ	คณะกรรมการ
๑๐. พระมหาสมเกียรติ สิริอรุโณ	คณะกรรมการ
๑๑. พระมหาธีรวัฒน์ ธีรวุฒนเมธี, ดร.	คณะกรรมการ
๑๒. พระปลัดณรงค์ธรรม กตธมโม	คณะกรรมการ
	/๑๓. นายบุญเชิด...
๑๓. นายบุญเชิด กิตติธรางกูร	คณะกรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรี	
๑๔. นายประดับ โพธิกาญจนวัตร	คณะกรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสงคราม	
๑๕. ผู้อำนวยการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม บาลี	คณะกรรมการ
๑๖. ผู้อำนวยการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	คณะกรรมการและเลขานุการ
๑๗. นางพรเพ็ญ กิตติธรางกูร	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘. นายเดชา ละลีย์	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นายเกรียงไกร ทองแจ้น	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. นายชำนาญศิลป์ ก้อนแสนไชย	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. นายวัฒนา ขำทอง	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการฯ มีหน้าที่ประชุมพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ จัดทำร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องกับบริบทของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และดำเนินการจัดพิมพ์หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา เผยแพร่แก่ผู้เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จในปีการศึกษา ๒๕๕๙

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘

(นายพนม ศรีศิลป์)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ